

POTŘEBY KLIENTŮ SENIORSKÉHO VĚKU V SOCIÁLNÍCH ZAŘÍZENÍCH

Marschalková Kateřina; Mgr. Kroupová Lenka

Fakulta zdravotnických studií, Západočeská univerzita v Plzni

SOUHRN

Práce se zabývá problematikou saturace potřeb seniorů ve vybraných sociálních zařízeních. Jsou popisovány základní pojmy senior, stáří, stárnutí a potřeby. Zabývám se konkrétními sociálními zařízeními, kde senioři žijí. Senior je vnímán jako bio-psycho-sociální bytost a dle toho je sestaven dotazník pro hodnocení uspokojování potřeb. Pozornost je věnována také náladám, se kterými se senioři potýkají, jsou otestovány Beckovou stupnicí pro hodnocení deprese.

KLÍČOVÁ SLOVA: Senior – potřeby - sociální zařízení - deprese.

ÚVOD

Předložená práce se zabývá problematikou saturace potřeb seniorů ve vybraných sociálních zařízeních. Uvedenému tématu jsem se rozhodla věnovat větší pozornost, jelikož se stává stále více a více

aktuálnějším. Populace neustále stárne. Pro představu v roce 2016 žily na území České republiky necelé dva miliony obyvatel starších 65 let. Za poslední deset let se jedná o dynamicky nejvíce se rozvíjející věkovou kategorii (ČSÚ, 2016). Stále méně a méně seniorů dožívá svůj život doma, i tak jich ale žije poměrně dost v domácím prostředí, které je pro seniora nevyhovující. Pro seniory bývá domov často jejich poslední jistotou. Většinou se ze zdravotních důvodů koncentrují do domovů pro seniory, kde nejsou výjimkou dlouhé čekací listiny pro přijetí. Pobyt v domovech pro seniory má samozřejmě své výhody i nevýhody. Výhody lze spatřit v sociální interakci s vrstevníky, permanentním zdravotním dohledu nebo dennímu režimu přizpůsobenému seniorskému věku. Jednoznačnou nevýhodou je, že senior přijde o dosavadní domov a vše nač je zvyklý, se změní. V teoretické části práce popisují základní pojmy senior, stáří, stárnutí a potřeby. Dále se také zabývám konkrétními sociálními zařízeními, kde senioři žijí, etickými aspekty v péči o seniory a psychickou zátěží pracovníků.

Seniora vnímám jako bio-psycho-sociální bytost a dle toho jsem sestavila dotazník pro hodnocení uspokojování potřeb. Na seniory bývá někdy nahlíženo jako na ekonomický a sociální problém. Ve své práci poukazuji na to, že i senior má své potřeby jako každý jiný člověk. Praktickou část práce tvoří jednotlivé vyhodnocení otázek

dotazníku pomocí grafů či tabulek. Vlastní dotazník se lehce dotýká všech sfér potřeb člověka.

CÍL PRÁCE

Zjistit, jaké jsou potřeby klientů seniorského věku v sociálních zařízeních.

METODIKA VÝZKUMU

V bakalářské práci byla zvolena kvantitativní výzkumná metoda, uskutečněna pomocí dotazníkového šetření. Dotazník č. 1 obsahuje 23 otázek, je anonymní a polostrukturovaný. Jednotlivé části dotazníku jsou věnovány konkrétním potřebám v různých oblastech. První část dotazníku je zaměřena na získávání demografických údajů o respondentech. V další části se dotazují na biologické potřeby, které tvoří pilíř pro uspokojování ostatních potřeb. Dále se v dotazníku prolínají otázky, pomocí kterých zjišťují psychické a sociální potřeby klientů žijících v domovech pro seniory. Poslední část dotazníku se snaží identifikovat spirituální potřeby klientů. Získaná data jsou zpracována použitím programu Microsoft Office Excel 2010, prezentována a interpretována pomocí grafů a slovních komentářů.

Dále byl využit dotazník č. 2 Beckova stupnice pro hodnocení deprese, jehož data jsou prezentována v tabulce.

PREZENTACE A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Výzkum byl prováděn celkem ve dvou zařízeních. Jedno ze zařízení se nachází v malém městě Podbořany, konkrétně se jedná o Domov pro Seniory Podbořany. Druhá polovina výzkumu probíhala v Domově svatého Jiří v Plzni. Jednotlivá zařízení jsem mezi sebou porovnávala a jako zajímavost lze považovat skutečnost, že jedno zařízení se nachází na periferii a druhé ve velkém městě. V Podbořanech žije přibližně 6500 obyvatel. Několikanásobně víc obyvatel žije v Plzni, konkrétně tj. přibližně 170 000 obyvatel. Výsledky některých částí dotazníku vyšly relativně shodně, jiné jsou velice odlišné. Podobné výsledky se vyskytly například u otázky týkající se respektování soukromí klientů, konkrétně v Domově pro seniory Podbořany vyjádřilo spokojenost s respektováním soukromí celkem 50 (100%) respondentů, v Domově svatého Jiří o 48 (96%). Podstatně rozdílné výsledky lze pozorovat v oblasti uspokojování biologických potřeb, konkrétně v oblasti stravování. Z výsledků grafů je patrné, že spokojenost se stravováním je podstatně vyšší v Domově pro seniory Podbořany, jasně zde vítězí možnost výběru jídla. Z odpovědí na otázky týkajících se trávení volného času vyplývá, že senioři v plzeňském domově preferují individuální aktivity, naopak v Podbořanech se senioři účastní raději skupinových aktivit, při kterých udržují kontakty s vrstevníky.

Z důvodu výskytu vysokého počtu respondentů se smutnou náladou, byl v oblasti psychických potřeb doplněn ve výzkumném šetření standardizovaný dotazník – Beckova stupnice pro hodnocení deprese. Depresivní rozlady jsou u seniorů dle výsledků výzkumného šetření časté. Dohromady 60 (60%) z celkového počtu 100 (100%) dotazovaných trpí nějakou formou deprese. Nejčastější stupeň deprese je tzv. mírná deprese a to v celkovém počtu 38 (38%) respondentů, střední stupeň deprese vyšel u 22 (22%) seniorů. Dle mého úsudku se jedná o poměrně vysoké číslo, avšak těmto depresivním rozladám není věnována dostatečná pozornost.

ZÁVĚR

Hlavním cílem práce bylo zjistit, jaké jsou potřeby klientů, kteří žijí v sociálních zařízeních. Informace o respondentech jsem získávala ve dvou zařízeních (Domov pro seniory Podbořany a Domov svatého Jiří v Plzni). Z výzkumného šetření práce plyne, že většina seniorů je s žitím v uvedených dvou zařízeních celkově spokojená. Biologické potřeby v oblasti stravování jsou lépe uspokojovány v Domově pro seniory v Podbořanech. Naopak s potřebami v oblasti hygieny jsou více spokojeni klienti z Domova svatého Jiří. V oblasti psychických potřeb jsou potřeby více saturovány v DpS Podbořany. V obou uvedených zařízeních personál věnuje dostatečnou pozornost klientům při problematických situacích. Uspokojování potřeb

v sociální oblasti je na vysoké úrovni v obou městech. Z důvodu pestré nabídky volnočasových aktivit, si každý může vybrat aktivitu pro něj nejvhodnější. Klienti mají možnost hovořit o svých duchovních potřebách, každý ale tuto možnost nevyužívá. Poskytované služby v Domově pro seniory Podbořany a Domově svatého Jiří jsou na vysoké úrovni a přístup ke klientům je zde profesionální.

Výsledky Beckovy stupnice pro hodnocení deprese lze dále použít jako podklad dalšího šetření. Uvedeným dotazníkem č. 2 bylo prokázáno, že senioři depresemi trpí. Konkrétně se deprese vyskytuje celkem u 60 (60%) seniorů ze 100 (100%) dotazovaných. Další výzkumné šetření by mělo být zaměřeno na příčiny a mírnění duševní poruchy. Pro saturaci potřeb klienta je v ošetrovatelské praxi v sociálních zařízeních nutno na problematiku poukázat a snažit se zvýšit kvalitu života klientů. Všeobecná sestra by měla sledovat stav klienta, umět navázat vztah a v komunikaci pomocí otevřených otázek zjistit poruchu nálady klienta. Může pomoci i psycholog nebo psychoterapeut a sestra by měla znát zásady komunikace s pacientem trpícím depresí.

POUŽITÉ ZDROJE

KALVACH, Zdeněk et al. *Geriatrické syndromy a geriatrický pacient*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008. 336 s. ISBN 978-80-247-2490-4.

KALVACH, Zdeněk et al. *Geriatric a Gerontologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 861 s. ISBN 80-247-0548-6.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Stárnutí z pohledu pozitivní psychologie. Možnosti, které čekají*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 144 s. ISBN 978-80-247-3604-4.

MALÍKOVÁ, Eva. *Péče o seniory v pobytových sociálních zařízeních*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011. 328 s. ISBN 978-80-247-3148-3.

TRACHTOVÁ, Eva. *Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu*. 3. vyd. Brno: Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotních oborů, 2013. 185 s. ISBN 978-80-7013-553-2.

KONTAKT

Mgr. Kroupová Lenka

e-mail: lenkroup@kos.zcu.cz